

Rusistické bilancování na Slovensku

Mezinárodní vědecká konference nazvaná „*Русский язык и литература в Словакии после 1918 года*“ se konala v režii Katedry ruského jazyka PdF UPJŠ v Prešově ve dnech 10.-11. 9. 1996. Pro českou filologickou veřejnost by takto pojaté zaměření vědeckého setkání (po čtyřicetiletí uměle dominantního postavení ruštiny) bylo v současné době pravděpodobně problematické¹; slovenskému bilancování však přesto nelze upřít některé pozitivní aspekty.

Je nutno bezesporu připomenout určité specifické rysy místa konání konference, které evidentně jednání v plénu, sekcích i kuloárech ovlivnily. Svěrázný „genius loci“ prešovského regionu podbarvený komunikačními vztahy (ale i patrnými problémy) tří etnických, ale i kulturních tradic (Slováci, Rusíni a Ukrajinci) a modifikovaný zcela odlišnými konkrétními zkušenostmi předválečného, válečného i poválečného vývoje, jejichž vztah k ruské kultuře i jazyku se přes poznané či nepoznané, případně i jinak chápané peripetie bizarního XX. století zákonitě liší od (ve své bilanci nezřídka apriorně odmítavých) postojů české komunity - to všechno bezpochyby jsou jen zjednodušené a víceméně povrchní distinktivní znaky, které nás v první chvíli napadnou.

Jde nicméně o východiska, která ve skutečnosti v dané oblasti v postřehnutelné míře utvářejí odlišnější postavení ruštiny jako cizího jazyka například ve srovnání s celou Českou republikou. K pozitivním znakům prešovské konference patří skutečnost, že v takto naznačeném kontextu usilovala nejen o samotnou bilanci výuky ruštiny na Slovensku od roku 1918 až po současnost, ale že se k ní postavila kriticky a bez zavádějících reminiscencí, které by nezavěšenému pozorovateli východoslovenská lokalita víceméně jen ve zjednodušeném „prvoplánovém“ pohledu mohla nabídnout.

Jednání konference probíhalo v atmosféře vzorné péče pořadatelů (mj. i ze strany vedení fakulty a samotného města Prešova). Došlo na ni čtyřicet přihlášených referátů, které zazněly ve třech základních sekcích: *Теория*

¹ Jsem však přesvědčen, že objektivnímu zevrubnějšímu zhodnocení se stejně jednou nebudeme moci vyhnout, zejména budeme-li chtít jednoznačněji deklarovat i prakticky realizovat svůj vztah k ruské kultuře. svou novou formu dialogu s ní v kontextu přetvářející se soudobé Evropy.

и практика языкознания, *Методика русского языка а Литература и культурология*. Vedle několika resumujících vystoupení, která měla za úkol akcentovat vlastní poslání celého prešovského setkání (J. Ваца: *Вуучованіе а поставеніе рускэго јазыка на Slovensku в рокох 1918-1945*; M. Špirko: *Вуучованіе руштину на словенскых вшеобецновзделавачіх школэх од ослободеніа по сучасності*; A. Červeňák: *Воспріятіе руској классіческой літературы в Словакіа*; L. Benediková: *К отазкам руско-словенскеј лексікографіе по року 1918*; O. Guzyová: *Рускá література во вуучовані рускэго јазыка на Slovensku в рокох 1918-1945*; Š. Murga: *Обученіе руској грамматики в словацкој школе за последнее пјатідесятілетіе ај.*) odezněla celá řada referátů, pokrývajících bohaté spektrum problémů - od *obecné ruské lingvistiky*, přes soudobě aktuální *vývojové posuny v јazyce tržní ekonomiky* až k vybraným otázkám *ruské literatury а překladovým či komparatistickým vztahům*.²

Je samozřejmě pochopitelné, že etnické, kulturní, jazykové i všeobecné sociální zvláštnosti východoslovenského regionu si vynutily u části přednesených referátů cílenější orientaci, nicméně její *zdanlivé regionální omezení ve skutečnosti zůstalo bytostně nadregionálním* (např. nejen vzhledem k evidentně nadregionálním problémům rusínského etnika; srv.: M. Varchola: *Status рускэго јазыка в období 20. а 30. роков во Východoslovenskom regione а Podkarpatskej Rusi*; A. Antoňák: *Východné Slovensko а Rusko*).

Česká rusistika byla na jednání zastoupena čtyřmi referáty: E. Doleželová: *Обученіе устной речи на иностранном јазыке*; R. Zimek: *Значеніе изложеніи морфологических катеґоріи А. В. Исаченко для современного русского синтаксиса*; O. Richterek: *К современной переводческой интерпретации «Черного человека» С. Есенина а D. Jaki: Jevgenij Zamjatin в české а slovenské kritice*.

Z podnětů, které vyplynuly z diskuse k jednotlivým vystoupením, bych rád uvedl alespoň dva.

Jednak je zřejmé, že tematické zaměření prešovského setkání nebylo nahodilé; příští světový kongres rusistů (МАПРЯЛ), plánovaný původně na rok 1998 (dnes už se hovoří i o roce 1999), se má konat právě ve Slovenské republice (Bratislava). Z tohoto hlediska je možno danou konferenci považovat i za jednu z forem příprav na zmíněné světové fórum. Slovenští kolegové by

² Není cílem této stručné zprávy všechny referáty vyjmenovat. Uvedené příklady jsou víceméně jen ilustrativní. Pořadatelská katedra PdF UPJŠ hodlá přednesené příspěvky v dohledné době vydat v samostatném sborníku.

přivítali jistou pozornost připravovanému kongresu i u svých českých kolegů, protože se jim zatím nepodařilo vytvořit adekvátní publikační možnosti ve srovnání s Českou republikou.³

Právě v této souvislosti A. Červeňák, jenž o přípravě kongresu МАПРЯЛ hovořil, vyzvedl význam i našeho časopisu *Opera Slavica*, o který je mezi slovenskými kolegy zájem. Domnívám se však, že nejen proto si *prešovské rusistické bilancování* zaslouží pozornost ze strany české rusistické i slavistické komunity.

Oldřich Richterek

³ Z diskuse vyplynulo mj. i pozitivní hodnocení skutečnosti, že vedle časopisu *Opera Slavica* věnují pozornost rusistickým a slavistickým problémům v České republice např. periodika jako *Svět literatury*, *Slavia*, *Rossica* a v neposlední řadě i *Cizí jazyky*.